

ALSÓBBRENDŰ LÉNY-E A NŐ?

Írta: PERCZELNÉ-KOZMA FLÓRA.

Egy ismert és kiváló szellemű író tudvalevőleg nemrég egy cikket adott közre, melyben a léghajóban teázó szecessziós hölgyekre hivatkozva, teljes határozottsággal állítja, hogy igaza van régi ösztönszerű sejtelmének, mely egész életében tökéletlenebbnek és alsóbb rendű teremtménynek érezte a nőt a férfinál.

Miután az író csakugyan és tagadhatlanul kiválóságánál fogva közismert, kötelességünk, hogy női részről is komolyan és hosszabban – minden gúny vagy cinizmus nélkül – reflektáljunk írására és határozott tévedését kötelességszerűen eloszlassuk.

Hogy a nők nagy része valóban üres, hiú és léha, tehát tényleg alsóbbrendű lény, azt nemcsak a léghajóban rendezett teázás, hanem minden bizonnyal e földi zsúrozás és a vele járó feltűnő kalap, ízléstelenül drága ruha, elhanyagolt családi élet, udvarló stb. bizonyítja elsősorban. De hogy aránylag ugyanennyi a frivol könnyelműséggel pezsgőző, kaszinóban kártyázó, monoklis, adósságokat csináló és más feleségének udvarló léha férfi is – az is szent igaz. Ebben tehát, sajnós, kvittek vagyunk!

De már most ha számba vesszük, hogy mindeddig még a legkiválóbb és tartalmasabb

nők is ki voltak zárva a társadalom komoly és hivatalos irányításából, hangulatadásából, sőt még a családi életben és nevelésben is ősi tradíció szerint csak a technikai és nem az irányító szellemi munkára voltak kiszemelve – ezen egyetemes léhaságot, mely egyformán jelentkezik úgy a léghajóban is zsúrozó asszonyoknál, mint az orfeumokban pezsgőző férfiakkal, elsősorban a férfiak dominálása alatt álló társadalmi szokásoknak és hangulatnak köszönhetjük.

A régi tradíció szerint a nő ne okoskodjék, ne töprengjen, ne szóljon bele a „férfiak dolgába”, mert csak akkor nőies, ha tudatlan, gondtalan s egyedüli kötelessége tetszeni, férjhez menni és azután természetesen példás feleségnek és anyának lenni, ki akkor éri el tökéletessége tetőpontját, ha „minél kevesebbet tud róla a világ”! – És csodálatos, ez a férfi logika nem vállt be! Valljuk be őszintén, hogy ezekből a tudatlan, tetszeni vágyó, divatot vakon követő „nőies” leányokból nem lettek kötelességtudó anyák és feleségek, hanem ama bizonyos teázó asszonyok, kik bár hagyományos engedelmességgel őrizkednek a közös, komoly munkában szerepelni (a jótékony bazárok rendezése stb. szerintem a nőies foglalkozáshoz tartozik), de azért csodálatos módon, itt-ott mégis mindig tud róluk valamit a hálátlan világ!

És azt is valljuk meg, hogy az átlag férfinak tetszik ez a női típus – hacsak személyes kára vagy bosszúsága nincs belőle – és az általa üzött könnyed filozófiával, szépirodalommal és színművészettel határozottan mindjobban kidomborítja e sajnálatos típust, melyet azután rossz kedvében, vagy egy keserű tapasztalat után, maga is mélyen megvet.

De hogy ezen egyenként megnyilatkozó, elkeseredett és elhirtelenkedett vélemények dacára, a magasabb ösztöntől szüggelt köztudat mennyire dokumentálja a nők szó teljes értelemben vett öntudatos és felelősségérzettel felruházott emberségét, mutatja az az ősz felfogás, mely szerint a nőtől – számot tevő nőtől – ösztönszerűleg a legmagasabb erkölcsiséget követeli meg, mint az ő becsületének elkerülhetetlen megpecsételését!

Íme, megfordítva is áll a törvény! A tömeggondolkodásban nem mindig az egyéni értelem enyészik el, mint a józan emberek együttes politikai tévedéseinél, zsinatokon holott nyakatekert dogmatikájánál, hanem van eset, midőn az egyes öntudatlan nézetekből álló egyetemes megnyilatkozás – közvélemény – ösztönszerűleg az igazságot mondja ki! De e pontnál ismét meg kell állnom, hogy nehezen forduló és habozó kézzel, de b i z t o s

szívvel mutassak arra a „nem számot tevő” asszony csoportra, mely valóban alsóbbrendű, emberietlen életet él. Még pedig alsóbbrendű életet él elsősorban a társadalom alacsony erkölcsi élete miatt, másodsorban a társadalom szabta aránytalan vagyoneelosztás miatt és harmadsorban a társadalom hanyagságából és nemtörődéséből előállt általános tudatlanság és erkölcsi züllés által, mely megfosztotta e szerencsétleneket emberségérzetüktől.

Magyarországon vannak – nem sokan, – de vannak fenkölt lelkű és igazságszerető emberek (kik most is minden alkalommal sietnek elégtételt szolgáltatni egy-egy méltatlanul letiport eszmének); mondják ezek meg őszintén és igazán, állnak-e a férfiak által vezetett nemzetek azon a szellemi és erkölcsi magaslaton, melynél fogva igazság szerint joggal és saját kárunk nélkül követelhetik meg minden egyes embernek magasabb emberségét?!

De most térjünk egy percre a logikára* Rendes mindennapi mondás, hogy már a nők azért sem egyenértékűek a férfiakkal, mert nincs logikájuk, vagyis van, de az a bizonyos „asszonyi logika”. – Való igaz, hogy kevés asszonymak van jó logikája; de rögtön hozzá kell tennem, hogy egyáltalában kevés embernek van jó logikája. – Mert, csakhogy az előbb mondottakra, a férfi vezetése alatt álló társadalom logikájára hivatkozzam: íme a nőt divatcikknek, magát mutogató és kínáló férj-vadásznak, üres bábnak nevelték – s mégis rossz néven veszik tőle, hogy nem „magasabb” lény. Ugyanez a társadalom mongya ki, hogy az emberiség jól megfontolt érdekeért, a rend, civilizáció, „európai” erkölcsök követelményeinek szempontjából viragoztatni kell és okosan rendszabályozni bizonyos erkölcstelen állapotot – de következetesen „bűntanyákéról és „szerencsétlen bukkotteremtések”-ről beszél, sőt hogy betetézze csodálatos logikátlanságát, dikciózik és akciót kezd a „bukottak” felemelésére és megmentésére stb. stb.

Hol van itt a sokat emlegetett férfi-logika?! Ha valami a társadalmak jól megfontolt érdeke, tehát elkerülhetetlen szükséglet – akkor az épen a magasabb emberi törvény szerint nem lehet bűn és bukás. Ha pedig bukás és megaláztatás, akkor a nemzetek civilizációja mint szentesített és megpecsételt intézményt, semmi szín alatt meg nem tűrheti! – Ha a nő becsülete csakugyan erkölcsiségétől függ, úgy a „magasabb” ember nem praedesztinálhat ezeket az erkölcstelenségre; ha azonban ez elkerülhetetlenül szükséges, úgy ezen erkölcstelenség a női nemet sem bélyegezheti meg, mert akkor már – ismét a magasabb törvényre hivatkozva – ez nem

is erkölcstelenség! – Ha „okosság” és „higgadt megfontolás” által áll fenn ez a rettenetes intézmény, úgy örültség vagy jezsuitizmus dicshimnuszokat zengeni egy-egy térítést és szabadítást célzó női misszióknak; de ha elismerem és lelkesedéssel érzem e misszió jogos és nagy-szerű voltát, – akkor higgadt és okos ésszel sem építhetem e törekvésnek az ellenkezőjét!

Még csak egyet hadd említsek. – A női törekvéstől rossz néven veszik, hogy itt-ott kénytelen támadni és féltik tőle a világ békés összhangját! Erre nekem is eszembe jutit – nem ugyan egy anekdota, – hanem egy tragikomikus tényállás, mely épen most sújtott közibénk, – A katolicizmus feje kimondja a „ne temeré”-t, melynél fogva a protestáns pap előtt kötött vegyes házasság nem érvényes, az ebből származott gyermekek törvénytelenek, s mikor e „csalhatatlanság”-ból eredő „keresztény” szeretetre önérzetesen visszavág a protestantizmus – féltik e hangtól a „felekezeti békét”!...

De hogy visszatérjek a tárgyamra, tisztelettel, de határozottan merem állítani, hogy a nagy mindenség ura – nevezzük, akár Teremtőnek, akár csak Természetnek – okvetlen demokratikus alapokra építette e világot; s így csak egy ember fogalmat teremtett: a tökéletesedő, haladó, felmagasztosult ember fogalmát. Hogy ennek dacára ennyi típusa van az embernek s minden tekintetben ilyen arisztokratikus egyenlenség uralkodik e földön, annak az ember önérdemtelensége az oka. Nem emelkedett még arra a fökora, hogy úgy magában, mint felebarátjában, sőt az alantas régiókban vesztegelő felebarátjában is felismerje a „magasabb emberi”-nek – sokszor még csak szunnyadó, de életképes – csíráját és ehhez méltóan egyengesse a reá bízott utat!

Mostanig az erkölcsi tökéletesedést, a magasabb életnézetet, a tisztább felfogást, szóval a magasabb embert – legalább a logikus következtetés folytán – a nő képviselte, minden tényleges hibája és gyengesége mellett. De világért sem állítjuk, hogy ez nekünk egy különleges privilégiumunk! Ismétlem mi hiszünk a nagy mindenség becsületes és kötelességtudó demokráciájában! Mi hisszük, hogy – bármily nehéz küzdelem árán – eljön az az idő, midőn minden egyes ember felismeri magában azt az emberséget, mely már önérdeménél és büszkeségénél fogva sem tűri meg, hogy bármily tekintetben mások megaláztatása árán, emberi méltóság letiprása révén tudjon csak e világban boldogulni! Szóval – ha kell – képes lesz önmagára támaszkodva, önuralmat produkálva, egy magasabb eredetű ösztöntől vezéreltetve, asszony módjára haladni a közös cél felé.